

BOEREN AAN DE SLAG MET MILIEU, KLIMAAT EN BIODIVERSITEIT

Het Europese landbouwbeleid verandert vanaf 2023. Er worden meer inspanningen van boeren gevraagd op het gebied van milieu, klimaat en biodiversiteit. Hoe kunnen ze op een effectieve manier, met maatregelen die inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering en passen bij hun gebied, voldoen aan de eisen? Kan dit met een systeem van een keuzemenu? En welke rol kunnen de collectieven spelen in de uitvoering van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)? Om dat uit te zoeken voeren de agrarische collectieven Noordlike Fryske Wâlden, Groningen West en Midden Groningen gezamenlijk de praktijkpilot 'Hoe? Zo!' uit.

KKERBEHEERGEBIEDSAANPAKVOGELBEHEERTOEKOMSTGERICHTELANDBOUWWEIDEVOGELBEHEERBIODIVERSITEITMIL
STRATEGISCHPLANLANDSCHAPSBEHEERNATUURINCLUSIEVELANDBOUWVEREENVOUDIGINGZELFSTURINGSYSTEEMVE
KKERBEHEERGEBIEDSAANPAKVOGELBEHEERTOEKOMSTGERICHTELANDBOUWWEIDEVOGELBEHEERBIODIVERSITEITMIL
STRATEGISCHPLANLANDSCHAPSBEHEERNATUURINCLUSIEVELANDBOUWVEREENVOUDIGINGZELFSTURINGSYSTEEMVE
KKERBEHEERGEBIEDSAANPAKVOGELBEHEERTOEKOMSTGERICHTELANDBOUWWEIDEVOGELBEHEERBIODIVERSITEITMIL
STRATEGISCHPLANLANDSCHAPSBEHEERNATUURINCLUSIEVELANDBOUWVEREENVOUDIGINGZELFSTURINGSYSTEEMVE
KKERBEHEERGEBIEDSAANPAKVOGELBEHEERTOEKOMSTGERICHTELANDBOUWWEIDEVOGELBEHEERBIODIVERSITEITMIL

HET NIEUWE GLB, EEN INTRODUCTIE

Iedereen in de samenleving wordt gevraagd om extra stappen te zetten op het gebied van milieu, klimaat en biodiversiteit. Zo ook de agrarische sector in de vorm van meer duurzaamheidsmaatregelen. De trend van inkomenssteun naar prestatiegerichte betalingen gaat door. Agrariërs ontvangen nu GLB-subsidie met bijbehorende vergroeningseisen. Deze worden echter als onvoldoende effectief gezien. Met ingang van 2023 komt er daarom een meer prestatiegerichte invulling van het GLB.

Boeren ontvangen dan een basispremie waarvoor ze aan versterkte conditionaliteitseisen (goede landbouw- en milieucondities) moeten voldoen. Aanvullend daarop kan iedere boer deelnemen aan vrijwillige maatregelen uit de ecoregelingen. Daarnaast blijft in beperkte gebieden het ANLb van kracht.

COLLECTIEVEN AAN DE SLAG MET DE PILOT HOE? ZO!

INTERVIEW MET ALBERT VAN DER PLOEG

Vanaf 2019 voeren de drie noordelijke agrarische collectieven de pilot 'Hoe? Zo!' uit. Het is een van de zeven praktijkproeven in Nederland, voorbereidend op het nieuwe, meer doelgerichte GLB, waarvoor ze subsidie krijgen van het ministerie van LNV. "Wij hebben ons hiervoor aangemeld om het nieuwe GLB goed te laten aansluiten op de behoeften van onze gebieden. Er komt namelijk nogal wat op de boeren af", vertelt Albert van der Ploeg, voorzitter van het kernteam van de drie samenwerkende collectieven. "Wij willen voor de boeren praktische en haalbare

maatregelen op het gebied van milieu, klimaat en biodiversiteit, waaronder het verbeteren van de water- en bodemkwaliteit. Boeren worden gevraagd meer rekening te houden met natuur & landschap, herstel van biodiversiteit en het voorkomen van en omgaan met de effecten van klimaatverandering. Dit kan ons als boeren ook helpen, er zijn namelijk ook maatregelen die zinvol zijn voor bijvoorbeeld zowel klimaat als landbouw of voor zowel biodiversiteit als landbouw. Met onze pilot willen we aantonen dat dit op eenvoudige wijze kan. Met zo weinig mogelijk regels en lastendruk dus." Van der Ploeg wijst boeren erop dat ze straks prestaties moeten leveren voor de (vrijwillige) ecoregelingen. Hiervoor kunnen ze een premie uitgekeerd krijgen

HUIDIGE GLB

PIJLER 1	PIJLER 2
VERGROENINGSEISEN	PLATTELANDSBELEID (O.A. ANLB)
BASISPREMIE	

NIEUWE GLB

PIJLER 1	PIJLER 2
ECOREGELINGEN	PLATTELANDSBELEID (O.A. ANLB)
ZWAARDERE EISEN VOOR BASISPREMIE	

bovenop de basispremie, waaraan zwaardere eisen worden gesteld. "Het is vrijwillig om te werken met die ecoregelingen, maar als je dat niet doet krijg je ook minder hectarepremie. In de pilot maken we een keuzemenu met maatregelen waaruit boeren kunnen kiezen tegen een passende vergoeding." Voorbeelden van maatregelen zijn soortenrijk productiegroenland, groene braak en het toepassen van ruige mest. "Als dit opgepakt wordt samen met de burens, een aangrenzende collega-agrariër of een terreinbeherende organisatie, dan wordt het effect versterkt en levert het een plus op voor bijvoorbeeld de biodiversiteit of waterkwaliteit. Dit werken wij uit in een puntensysteem. Hier draait het in de pilot om."

⌚ TIJDLIJN →

GEMEENSCHAPPELIJK EUROPEES LANDBOUWBELEID DOOR SICCO MANSHOLT, NOOIT MEER HONGER EN INKOMENS GARANTIE VOOR BOEREN

⌚ 1984 →

ONTKOPPELING LANDBOUWSTEUN, VRIJERE MARKT

⌚ 1962 →

REGULEREN VAN OVERSCHOTTEN, MESTBELEID EN INVOERING MELKQUOTUM

⌚ 1992 →

PRAKTIJKONDERZOEK VIJF GEBIEDSPANNEN

De collectieven hebben vijf verschillende gebiedsplannen in hun werkgebieden gemaakt voor het praktijkonderzoek. Dit is gebeurd in samenwerking met diverse organisaties, zoals gemeenten, provincies, waterschappen, terreinbeheerders en lokale natuur- en milieuorganisaties. De gebiedsplannen zijn toegespitst op de specifieke landschappen van de collectieven. De vereniging Noardlike Fryske Wâlden doet ervaring op met het nieuwe GLB in het kleinschalige coulisselandschap en het open weidevogellandschap in het noordoosten van Friesland. Collectief Groningen West doet dat voor dezelfde landschapstypes in het Westerkwartier. Midden Groningen richt zich op het open akkerbouwgebied rond Uithuizen. In de Groninger en Friese coulisselandschappen wordt onder andere gekeken naar het randenbeheer naast houtsingels door ze niet te bemesten en te vrijwaren van gewasbescherming. Zo worden bestaande bronnen van biodiversiteit versterkt. Binnen de pilot valt ook het uitrijden van ruige mest buiten weidevogelgebieden voor het verbeteren van de bodemkwaliteit, waarmee ook het waterbergend vermogen van de grond toeneemt. Voor het noordelijk akkerbouwgebied, bekend als de kraamkamer van het pootgoed, is het de vraag hoe het kan vergroenen waarbij ook rekening wordt gehouden met

de productie, bedrijfsvoering en het behouden van verdien capaciteit. In de gebiedsplannen is per gebied een lijst met ecoregelingen opgesteld, waaruit de deelnemende boeren kunnen kiezen. Voor deze groep agrariërs zijn conceptbedrijfsplannen gemaakt. Hierin staat welke maatregelen de agrarische ondernemer uit het keuzemenu kan uitvoeren met de bijbehorende vergoedingen.

ZELFSTUREND PUNTENSISTEEM

Welke financiële prikkels zijn er nodig om op bedrijfs- en gebiedsniveau de gestelde doelen te bereiken? De collectieven hebben een eenvoudig puntensysteem ontwikkeld dat ze in de praktijk testen. Voor maatregelen uit de ecoregelingen kunnen punten worden verdiend met een bijbehorende vergoeding. Door maatregelen naast elkaar uit te voeren, zodat het effect ervan op het milieu, klimaat of de biodiversiteit wordt versterkt, krijgen de boeren extra punten uitgekend. Die bonuspunten worden uitbetaald als vergoeding bovenop de kosten voor gederfde inkomsten en voor het uitvoeren van niet verplichte activiteiten. Bijvoorbeeld als er wordt gedaan aan ecologisch slootbeheer en er tegelijkertijd een kruidenrijke rand naast de sloot wordt aangelegd. Door randenbeheer verbetert de waterkwaliteit en slootbeheer is goed

voor de biodiversiteit. Deze maatregelen versterken elkaar en verdienen daardoor meer beloning. Het is een zelfsturend puntensysteem. Het initiatief ligt bij de boeren, de collectieven hebben een adviserende rol.

DEELGEBIEDSPANNEN

De lessen die geleerd worden uit de bedrijfsplannen verwerken de collectieven in elf deelgebiedsplannen. Welke percelen zijn geschikt voor de vergroeningsmaatregelen? Willen burens meedoen om de effecten te versterken? De deelgebiedsplannen worden opgesteld door boeren onderling te laten puzzelen. Daar kunnen de collectieven een sturende rol in spelen. Een plan met individuele maatregelen dat is afgestemd op het plan van de burens heeft namelijk meer effect. Als ze over eigendomsgrenzen heen vallen ontstaan er aaneengesloten netwerken. Het levert én meer winst op voor milieu, klimaat en biodiversiteit én meer vergoeding door gebruik te maken van het puntensysteem. Van de definitieve honderd bedrijfsplannen worden er ongeveer 55 in de praktijk uitgevoerd. Het collectief heeft een rol in de begeleiding, zorgt voor kennisuitwisseling en organiseert excursies.

⌚ 2000 →

HERVORMING: GLB MET TWEE PIJLERS, INKOMSONDERSTEUNING EN PLATTELANDSONTWIKKELING

NIEUWE HERVORMING: CROSS-COMPLIANCE, VOORWAARDEN VOOR MILIEU, VOEDSELVEILIGHEID EN DIERENWELZIJN

⌚ 2003 →

VERNIEUWD GLB: VERGROENING LANDBOUW MET BREDERE INZET AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER, AFSCHAFFING MELKQUOTUM

⌚ 2015 →

NIEUW GLB DAT WERKT AAN RESULTAATGERICHTE MAATREGELEN OP GEBIED VAN MILIEU, BIODIVERSITEIT, KLIMAAT MET VOLDOENDE RENDEMENT VOOR ONDERNEMERS

⌚ 2023 →

ADVIES AAN BRUSSEL

Gedurende de pilot Hoe? Zo! brengen de noordelijke collectieven ontwikkelde ideeën en opgedane ervaringen in in het koepelproject van de zeven samenwerkende pilots. Hier komen ook de bevindingen van de andere pilots binnen. Deze worden vervolgens gebundeld en ingediend bij de beleidsmakers. Het koepelproject adviseert op basis hiervan het ministerie van LNV, provincies en waterschappen die werken aan de Nederlandse uitwerking van het Brusselse beleid. Brussel zal uiteindelijk de Nederlandse aanpak, die mede gebaseerd is op de ervaringen van de noordelijke collectieven, moeten goedkeuren.

DE GLB-PILOT 'HOE? ZO! SAMENGEVAT

- Uitwerken van een regionaal keuzemenu voor ecoregelingen
- De streek aan zet: boeren en gebiedspartijen maken samen een keuzemenu en zorgen zo voor breed draagvlak
- Ontwikkelen van een puntensysteem voor meer doelgerichte betalingen en prestatiebeloning
- Zoeken naar een passende rol van een collectief in advisering en begeleiding van boeren en sturing op maatregelen

Vereniging Noardlike Fryske Wâlden
Kuipersweg 5, 9285 SN Buitenpost
0511 745 200
info@noardlikefryskewalden.nl

Collectief Groningen West
Albert Harkemaweg 70, 9831 TA Aduard
0594 721 013
info@collectiefgroningenwest.nl

Collectief Midden Groningen
Borgweg 138, 9616 TL Scharmer
06 2482 9189 (gebiedscoördinator)
info@collectiefmidden groningen.nl

www.glb-hoezo.nl

COLOFON

Uitgave van de drie samenwerkende agrarische collectieven
Vormgeving Custard on & offline communicatie
Tekst Paul H. Loonstra pers- en communicatiebureau
Fotografie Marcel van Kammen en collectieven